দেখিছিলে দেখিছিলে—
পিছে—
সেই দিনা আন্ধাৰে-পোহৰে কিবা
ধেমালি পাতোঁতে
সি দূৰৰ পথাৰৰ টিলা এটাত
বহি পেঁপা বজাইছিল;
সেই দিনা তাই বেলিটোৰে
পৰ্ব্বতৰ আঁৰত শুবলৈ যোৱাৰ
আলেখ্‌লেখ চাই আছিল।

সপোনত কিবা অমাতৰ মাতৰ
চৰায়ে মতা দি
মাতিলে সেই দিনা,
জিংৰায়ৰ পেঁপাটোৰে
তাইৰ বুকুখনত যেন তাৰ
কন্দাসুৰীয়া সুৰটো
আজি কিবা বেজী সোমাৰাদি
সোমাই গ'ল।

সুৰটো শুনি তাইৰ কন্দা কন্দা লাগিল,
সেই দিনাৰ পৰা জিংৰায়ক
দেখিলে কিয় তাইৰ
ভাল লাগে।
তাই ক'ব নোৱাৰে।
জিংৰায়ক তাইৰ ভাল লাগোঁতে লাগোঁতে
বৰ ভাল লগা হ'ল,
এদিনা তাই তাক দেখি
কথা নাই, বতৰা নাই, থমক্ খাই ৰ'ল।

তেনেকৈ ৰোৱা দেখি
চোৱা দেখি
জিৎবায়ে তাইলৈ চাই আছিল,
তাইৰ গাটো সিৰ্সিৰাই গ'ল—
তাইৰ তাক ছুবৰ মন গ'ল।
তেতিয়া আহিন মাহ সোমাইছিল।

ষ্টীম্ লাইনত কাৰ

ষ্টীমলাইনত সৌ ধুনীয়া মটৰখন
এফ্ ছল্ট দিয়া নিমজ আলিত
বৰ বেগেৰে ধাব পৰা
আঁকবাক অজগৰ সাপটোৰ দৰে
পিছলি যোৱাদি যায়।
দেখিবলৈ ধুনীয়াও
চেপে বুলি ভয়ো লাগে।
তাৰ কোলাত উঠি যি যায়
সিহঁতে তুফুটীয়া স্প্ৰিঙৰ গাদীত
খুউব আৰাম পায়।

সিহঁতে তাত উঠিলে নিজকে দেৱতা যেন ভাবে,
বাটকৰুৱা খোজ কাঢ়ি যোৱা মানুহৰ গাত
সিহঁতৰ মটৰৰ চকাই চেৰেক্কৈ
বোকা-পানী মাৰি গ'লে সিহঁতে আমোদ পায়।
সেই মটৰখনে সাপে মতাদি কেঁট্কৈ মাতি
বাটৰ জনতাৰ মাজেদি বাট বিচাৰিলে
জনতা ছিটিকি উফৰি আঁতৰি যায়।
ধুনীয়া মটৰখন দেখি ভালো পায়,
সিহঁতে খঙো খায়।
চিক্মিক্ চাক্মাক্কৈ মটৰখন আহিল,
তেনেই লেটেষ্ট্ মডেলৰ

চৌধ চিলিঙাৰৰ মটৰখন
হঠাৎ দেখোন মটৰখন ৰৈ গ'ল ;
আৰোহীবোৰ জোকাৰ খাই উঠিল।
ওচৰৰ এজুম জনতা লৰি আহিল,
মটৰখন চাবলৈ
কেনেকুৱা নতুন গাড়ী
মটৰখন চাৰিওফালৰ পৰা বেঢ়ি
কিছুমানে আহি ভিতৰলৈ জুমাজুমি কৰিলে।
গাড়ীত উঠি অহা শকত মানুহজনৰ উঠিল খং
চকু টেলেকাকৈ লেতেৰা সুদা গাৰে থকা
মানুহবোৰক হুকি মাৰি ক'লে—
"এই ভূত বুৰ্ব্বকচব ! মটৰ-গাড়ী দেখা নাই ?
কি চাবলৈ আহিছ ? ভাগ, ভাগ, ভাগ !
হেই হেই ল'ৰা কেলেই গাড়ীখন ছুইছ ?
কটা বোকাই-চোকাই আহি গাড়ীখনত
হাত দিছেহি ?"
মানুহবোৰ সেমেনাসেমেনি কৰি
আঁতৰি দূৰলৈ গ'লগৈ।
সৰু সৰু ল'ৰা ছুটাই সিহঁতৰ
গোটেই গাটো মটৰৰ চিকমিকীয়া বডি দেখি
ৰং পাই হুকিলৈ মন নকৰি আছিল ধেমালিকৈ,
হেণ্ডিমেনটো নামি ছুয়োটাকে ঠেলামুৰি মাৰি
পঠিয়ালে দূৰলৈ।
সিহঁতেও আমনজিমনকৈ
দূৰৈৰ খাৰৈৰ পাৰত ৰৈ থাকিলগৈ।
কিছুপৰ ড্ৰাইভাৰটোৱে
মটৰখনৰ ইঞ্জিনটো চাই

বস্তা এখন পাৰি তলত লেবাই সোমাই
পিছত ওলাই আহিল।
ষ্টীয়াৰিঙত ৰহি ছেলফ্‌মাষ্টাৰ চলাই
গাড়ী চলাব নোৱৰা হ'ল।
গাড়ীত উঠি অহা শকতজনৰ মুখৰ বিৰক্তি
কপালত ঘাম আৰু চকুত খং।
কি গাড়ীবোৰ উলিয়াইছে আজিকালি
আমেৰিকানবোৰ ঠগ্‌ হ'ল।
ওঠৰ হেজাৰকৈ দাম লৈ দুদিনতে
বেয়া হোৱা গাড়ীবোৰ দি ঠগিছে,
"ড্ৰাইভাৰ! কি হ'ল, কি হ'ল?"
ড্ৰাইভাৰে মুৰ খজুৱাই কলে—
"দেউতা! একো হোৱা নাই
অলপ বেটাৰীটো কমি গৈছে—ছেল্‌ফটো নচলে।"
শকতজনে খঙত ক'লে—"হেণ্ডেল মাৰা।"
ড্ৰাইভাৰ উঠি গৈ হেণ্ডেল মাৰিবলৈ লাগিল,
হেণ্ডেল মাৰি ড্ৰাইভাৰ ভাগৰি পৰিল।
আৰু হাত নচলে।
ড্ৰাইভাৰে ছিটত বহি কলেহি—
"দেউতা! গাড়ীখন ঠেলিলেহে ষ্টাৰ্ট হ'ব।"
শকতজনে সদৰ্পে দূৰত ৰৈ থকা জনতালৈ
চাই ক'লে—"হেই মানুহবোৰ! আহাঁচোন আহাঁ
গাড়ীখন অলপ ঠেলি দিয়াহি।"
মানুহবোৰ একো নমতাকৈ ৰৈ থাকিল।
শকতজনে মানুহবোৰক আকৌ মাতিলে—
"হেৰা আহাঁচোন
হেঁচা এটা মাৰি দিয়াহি।"

এই বাৰ মানুহবোৰ হঠাতে আলিৰ পৰা নামি
গাঁৱৰ সৰু বাটেদি
গাঁৱলৈ সোমাই গুচি গ'ল।
শকতজনে চিঞৰিলে—
"হে'ৰা হে'ৰা মানুহবোৰ! আহাঁ
টকা দহটা দিম, আহাঁ, আহাঁ—
দিম আহাঁ আহাঁ—।"
—মানুহবোৰ আঁৰত হৈ নেদেখা হৈ গ'ল
কোনো উভতি নাহিল।

৩১।৮।৪৯

লুইতৰ পাৰৰ অগ্নিসুৰ

ষষ্ঠ তৰঙ্গ

গাঁৱৰ জীয়ৰী

সেউজীয়া পথাৰত
সোণ-ধান ফুলিলে
ধাননি গুৱনিকৈ—
সোণ যেন মুগাৰে
ৰিহানো মেখেলা
পিন্ধি ফুলেবছা
গাঁৱৰে বুকতে ফুলিছোঁ অ’ই
হাততে মাকোটি লৈ।
সোণ-ৰ’দালিয়ে উপজি পুৱাতে
সোণসুৰীয়াতে
উৰি আহি পৰি
বেলিৰে বতৰা
মোৰে কাণে কাণে কয়;
পৃথিৱী লখিমী
ময়ে কেঁচাসোণ
পৃথিৱী-লখিমী মই।
পৃথিৱী হোৱাৰে পৰা
বুৰঞ্জী পাতত নিলিখা নগথা
আছে গুপুতৰ কথা।
মোৰ কলিজাৰ বেথা কতখিনি
সেউজী পথাৰ কৰিলে গুৱনি
মৰমৰে সনা শইছৰ ভাণ্ডৰি
কত যে পঠালোঁ—
লুইত পাৰে কৰি
জগতে মুবুজে মোল।

অসমীয়া ডেকাৰ উক্তি

শক্তিপুত্র মই
ভক্তি বুকুত লই
মুক্তিপ্রয়াসী হই
অৰ্জ্জুন মই, গাণ্ডীবী মই,
ময়েই ধনঞ্জয়—মৃত্যু কৰিছোঁ জয়;
ময়ে অসমৰ
ময়ে ভাৰতৰ
ময়ে ডেকা ল'ৰা অগ্নিময়।
ময়ে ভাৰতৰ নবীন সূৰ্য্য
পূৰ্ব্বাচলত বজাওঁ তূৰ্য্য
মোৰ পোহৰৰ গানে
আকাশে আকাশে, দেশে মহাদেশে
মুগ্ধ কৰিব আলোকযাত্ৰী
শেষ হ'ব শেষ নোহোৱা ৰাত্রি
কৰিম জগত জয়
নবীন সূৰ্য্য মই।
উপচি আহিব পোহৰৰ ধল
লুইতৰ দৰে ফেনেফোটোকাৰে
ফেনিল শুভ্র জ্যোতি-প্রপাতৰ জল।
হাতীপটীয়েদি ঐৰাবাটেদি
কত নগৰৰ আলি-গলিয়েদি

কত মেধাবীৰ মহামণিষীৰ
, মনৰ মাজেদি
কবীন্দ্ৰ জিনি হ'ম
মহামনীষাৰ মহাসাগৰত ৰ'ম।
মই লিখা গানে
আলোকে আলোকে
নতুন বাতৰি কৈ,
আলোকৰ এক মহাসঙ্গীত
তুলিব পৃথিবীময়।
তেজ-মঙহৰ
মাতৃজনাৰ
কোলাত জনম লৈ,
দেশ-জননীৰ মহান কোলাত
লীন হৈ যাওঁ মই।
উদয় শৈল-গৰ্ভ বিদাৰি
অৰুণ দীপ্তিময়
ব্যাপে যেনেকৈ
গ্ৰাম-মহাগ্ৰাম
পৃথিৱী জগতময়,
ক্ৰমে ক্ৰমে ক্ৰমে
উঠি উদ্ভাসি
সিঁচি যাওঁ মই
কিৰণৰাশি
ৰঙচুৰাহৈ সন্ধিয়া সোণালীকৈ।
মৃত্যুসাগৰ পাৰ হৈ যাওঁ
নতুন পুৰাৰ নতুন বাতৰি লৈ
নতুনৰ জ্যোতি হৈ,

থৈ যাওঁ মই পৃথিৱী ধুনীয়াকৈ
জনমে জনমে ঘূৰি ঘূৰি আহোঁ
মোৰ স্বদেশলৈ।

ময়েই ধনঞ্জয়—

ময়ে অসমৰ
ময়ে ভাৰতৰ
ময়ে ডেকা লৰা অগ্নিময়।

ময়ে কাৰুকৰ
ময়ে খনিকৰ
ময়েই চিত্ৰকৰ
গঢ়ি যাওঁ মনোহৰ,

সুৰ অপৰূপ
কত নৱৰূপ
ময়েই ৰূপকোঁৱৰ।

ময়েই স্বদেশ
ময়েই বিদেশ
মই নানা দেশ
সাতো মহাদেশ
সাতবাৰ ঘূৰি-ফুৰি,
জ্ঞানৰ মাণিক-মুকুতা আনিম
অঞ্জলি ভৰি ভৰি।

কামৰূপা মোৰ
সুৰদিসুৰীয়া
অসমীয়া ভাষা
জগত-সভালৈ যাব,

উজ্জ্বল
সুজ্বল
কহিনুৰ পিন্ধি
হাঁহি জ্যোতিৰূপা হ'ব।
মোয়ে অসমীয়া
প্ৰাগ্‌জ্যোতিষৰ,
মোয়ে অসমীয়া শোণিতপুৰৰ,
নবীন যুগৰ
কুমাৰ ভাস্কৰ মই,
মোয়ে অসমীয়া শৰাইঘাটৰ
চোকা-তৰোৱাল লওঁ লাচিতৰ,
মোমাইতামুলী গড়
দুৰ্জ্জয় অগ্নিগড় মোয়েই
নাই মোৰ সমসৰ।
মোয়েই খাছীয়া
মই জয়ন্তীয়া
ডফলা-আবৰ-অঁকা,
মোয়ে চিংফৌ
ভৈয়ামৰ মিৰি
সোৱণশিৰীয়া ডেকা,
বিজয়ী আহোম কছাৰী-কোঁচৰ
মেছবকুমাৰ মই
ৰাজবংশী ৰাভা
কপালত জ্বলে শত গৌৰৱ আভা।
মই
লালুং-চুতীয়া
লুচাই-মিকিৰ-গাৰো,

মিছিমি-খাম্‌তি
নগা-আঙ্গামী বীৰ,
পৰ্ব্বতে-পাহাৰে
জ্বলিছে উচ্চ শিৰ।

সাম্য-মৈত্ৰীৰ ময়েই ৰণুৱা
চাহ-বাগিছাৰ ময়েই বনুৱা
ন-অসমীয়া মৈমনছিঙীয়া
থলুৱা নেপালী
নৃত্য-কুশলী মণিপুৰীয়া মই।

মই—
কত পৰ্ব্বতৰ
কত ভৈয়ামৰ
শত নিজৰাৰ ধাৰ,
হিলদল ভাঙি
বৈ আহি আহি
বৰলুইতত
হৈ যাওঁ একাকাৰ।

মই—
যন্ত্ৰযুগৰ মোহনমন্ত্ৰ ল'ম
মন-বিমানৰ ময়েই সাৰথি হ'ম,
বিজুলী-ৰথৰ মহাৰথী মই
জীৱনৰ ৰনজিৎ,
বিদাৰিম মই সমাজতন্ত্ৰ
ৰচিম নতুন মানৱ-তন্ত্ৰ
বিজ্ঞান স্বৰ্গজিৎ
মই জ্ঞানৰ ইন্দ্ৰজিৎ।

মই ধৰিছোঁ নতুন ৰূপ
জ্বালি নৱজীৱনৰ ধূপ
আলোকৰ শিখা লিখি কপালত
থিয় হলোঁ মই নীলাচলত
অবিচলিত হৈ,
অসমীয়া ডেকা মই।

আকাশীনেত্রে বিশ্বজগত চাই
হুঙ্কাৰি মই ঘোষিলোঁ অধিকাৰ
মই যে শক্তিমান,
তৃণ ভৰি ললোঁ দিব্য অস্ত্র।
পিন্ধি ললোঁ মই ত্যাগৰ বস্ত্র
সন্ধান মোৰ নহয় ব্যৰ্থ
সব্যসাচী ধৰিলোঁ ধনুৰ্ব্বাণ;

ময়েই হিন্দু
ময়েই মুছলমান
ময়েই ন-যোৱান।

মোৰ ভগৱান মন্দিৰে-মছ্জিদে
ভগৱান মোৰ নামঘৰে ঘৰে
অন্তৰে-বাহিৰে,
মোৰ ভগৱান নৈয়ে বনে বনে
আকাশে-আছ্মানে,
গীতা-কোৰাণেৰে, বাইবেলেৰে
কত গ্ৰন্থেৰে মই
সকলো ধৰ্ম্মৰ মৰ্ম্ম
বুকুত লৈ,

প্ৰণমিছোঁ মই
প্ৰাৰ্থনা-নামাজ
লোৱাহে জ্যোতির্ম্ময় !
জয় তোমাৰেই
জয় তোমাৰেই
জয় তোমাৰেই
জয় ।

কলিকতা, ২৬-৪-৪৩
আবৃত্তি সময়—৫ মিনিট ॥

অসমীয়া ছোৱালীৰ উক্তি

প্ৰাগজ্যোতিকা মই
কামৰূপিকা মই
নিজৰা লাস্যময়ী,
ময়ে অসমীৰ
ময়ে ভাৰতীৰ
ছোৱালী কবিতাময়ী।

মোৰ শিৰত সেন্দূৰ-সোণ
কপালত মই ফোট লৈ
পিন্ধো
নীলা আকাশৰ জোন।

হৃদয়ত মোৰ থৌকিবাথৌ
কত লুইতৰ ঢউ,
নিতে সাৰ পায়
নিতে মাৰ যায়
মাণিকিমধুৰী মউ।

নগা পৰ্ব্বতৰ নীলা ছায়াছবি
সাহিত্য-বননিৰ,
ময়েই লখিমী
মনৰ ডালিমী
কল্পনা-ফুলনিৰ।

আলাসে আলাসে ফুৰোঁ,
পাহাৰে-ভৈয়ামে
মৰম বিচাৰি
কেঁচাসোণ বুলি লবোঁ।
ময়েই নাগিনী
ছুব্রেনু ভ্রিনোজা
গাইডালু ময়েই
বিপ্লৱী ময়েই,
মুক্তিৰ জুই জ্বলাই ময়েই
বন্দীশাললৈ যাওঁ;
নিজৰ দুখতে
নিজে বুকু ধুনি,
মোৰ কলিজাৰ
জুইৰে নিজেই
নিজেকেই পুৰি
নিজৰে আয়ুস খাওঁ।
উপেক্ষিছোঁ মহাকাল,
মোৰ গুণ শুনি
বন্দনা গাই
ভাৰতৰ মহামনীষী কোঁৱৰ
মুগ্ধ জৱহৰলাল।
ময়ে ভাৰতৰ
শিৱৰ শিপিনী
ময়ে ফুলতী তৰা,
কত চানেকীৰে
সূতাৰে-গুণাৰে
বাছি যাওঁ মনদৰা।

মহাত্মা মোহনে
স্বৰাজ-ফকিৰে
দেখিয়ে
মাকোটি ধৰা,
কলে—আইদেউ,
আটকধুনীয়া
ব'ইছা খনীয়া
সোণ-সপোনৰে
মৰমৰে বনকৰা;
পাঁজিসেবীয়া
কাজী আঙুলিৰে
স্বৰাজৰ চৰ্কা
ঘূৰোৱা আইদেউ,
ভাৰতৰ
গৰকা ধৰা।
ময়েই 'শেৱালী'
কাৰেঙৰ লিগিৰী
সেৱাতেই নিমগন,
সুন্দৰৰ মই
চিৰসেৱাতেই
অৰ্পিছো প্ৰাণ-মন।
সেৱাৰ বাতৰি
বুকুতে সুঁৱৰি
মৰমৰে গীত গাওঁ,
সেৱা-শেৱালিৰ
নিৰ্মালি লৈ
নিজবাত উটি যাওঁ।

ময়ে সেৱাৰূপী
সেৱা-শেৱালিৰে ফুল
সুৰভিতে মোৰ 'সুন্দৰ' বিয়াকুল।
চুপহি মেলি যে চায়
পাহি ছিঙি ছিঙি
কেশৰে কেশৰে
ৰেণু ফালি ফালি হায় ;
গন্ধকোষ
বিচাৰি গৈয়ো
শেষৰ শেষ নাপায়।
ময়ে সুৰভিময়ী, ময়েই সেৱাময়ী
ময়েই সত্যব্ৰতা
ময়েই শুচিব্ৰতা
অনিতা বিনতা,
বজ্ৰ-মনেৰে
মায়া-মোহ কাটি
গুলী লওঁ মই বুকু পাতি
আই অসমীৰ গাঁৱৰ জীয়ৰী
বুকুৰ তেজেৰে বুৰঞ্জী বোলাই
ময়েই কনকলতা
ময়েই মুক্তিব্ৰতা।
ময়েই মহাসতী
অন্তৰত পূজোঁ পতি
পশু-শকতিৰ অভিযান অত্যাচাৰ
ৰোধি, গচকি, দমাওঁ শত্ৰু
দুৰ্জ্জয় দুৰ্নিবাৰ ;

জীম্ পৰি যায়
মূক হৈ যায়
অস্ত্ৰৰ এই
নিলাজ ঝনৎকাৰ।
বিষাক্ত বিষধৰ
মনৰ শিলত
খোট মাৰি মাৰি
উফৰি পৰিল
কঁপি কঁপি থৰ থৰ
স্বাৰ্থান্ধ বৰ্ব্বৰ।
ময়েই হৈমৱতী,
শত ধুমুহাৰ শত আলোড়নে
মহা আন্ধাৰৰ লক্ষ আঘাতে
নোৱাৰে টলাব মতি,
নিতে স্নান কৰি অৰুণালোকত,
অচল অৰুন্ধতী
অজেয়া ময়েই, ময়েই জয়মতী।
ময়ে প্ৰকৃতিস্বৰূপা
শ্যামলা বন-ৰাণী,
পূৰ্ব্বভাৰতী মণি
বিচিত্ৰৰূপা,
ৰঙা, নীলা, সেউজীয়া
সুমথিৰা বেঙুনীয়া
জীৱনৰ বহ্নিস্বৰূপা।
ক্ষণিকে ক্ষণিকে মই
ৰূপতেই ৰূপ ঢালি
ৰূপতেই ৰূপ ফালি

ৰূপাভ্ৰ ভেদি মই
জ্বলোঁ হে কাঞ্চনজঙ্ঘা,
দিক্‌চক্ৰবাল জিনি
কপালৰ জিলিকনি
নিয়তি উলঙ্ঘা মই অমৃত-সজ্জা।
ময়ে জননী কোলাত বহি
পিয়াহ-পীয়ুষ খাওঁ
কুনিমুনি
অকুমানি বালিকা,
দেউতাৰ
মৰমৰ নিজৰাৰ
পাৰে পাৰে
নাচিবাগি
ফুৰোঁ মই
সৰগৰ কলিকা,
কুমাৰী ছুলড়ী ময়ে
ছন্দিতা কম্পিতা
অক্ষতা সঁচকিতা
ফুলোঁ নে নুফুলোঁকৈ
প্ৰকাশলে' বৈ থকা
সমাগত যৌৱন কালিকা।
পূৰ্ণবিকাশা ময়ে
পীনপয়োধৰা
যৌৱনৰূপা,
বিবিধ অঙ্গৰাগে
শৃঙ্গাৰ-প্ৰসাধন সজ্জা

বিভূতি বিভূষিতা
অলঙ্কৃতা মই
ৰতিৰূপা
ৰস-ৰূপ অৰ্ণৱজা।

প্ৰণয়-কুহক মায়া-ছাঁয়া
বিস্তাৰি
জৃম্ভন মন্ত্ৰ ফুকাৰি
জিল্‌মিল্ ওৰণিৰে
গুলপীয়া গাল ঢাকি
চুমো নে নুচুমোকৈ
বিৰিঙাও লজ্জা।

কটাক্ষ হানি মৰে
শিয়ৰাওঁ প্ৰণয়ীৰ
অস্থিমজ্জা,
স্খলিত-দলিত, স্থিতপ্ৰজ্ঞ, জিতেন্দ্ৰিয়
ত্ৰিভুবন যৌৱন সমজ্যা,

মৰে ভাৰ্য্যা
মৰে মৃদুহাসিনী
মৰে মৃদুভাষিণী
লৱম্ন-কুমলীয়া
লাৱণী দেহাৰে মোৰ
ৰচি দিওঁ
নন্দন বনফুল-শয্যা।

চিত্ৰলেখা
মৰে চিত্ৰলেখিকা
কোমলৰো কুমলীয়া বালিকা
বৰ্ণ-ছন্দ-সুৰ-মালিকা।